

احکام ارثیه فردی که تغییر جنسیت داده است

اسما طاهریان^۱، مریم طاهریان^۲

مقدمه: یکی از مباحث نوظهور که علوم مختلفی چون پزشکی، روان‌شناسی، جامعه‌شناسی و حقوق را از زوایایی به خود مشغول کرده است، تغییر جنسیت می‌باشد. تغییر جنسیت یعنی هویت و جنسیت فرد را به کلی به جنس مخالف تغییر دهند. این فرآیند شامل استفاده از انواع مشاوره‌های روانشناختی تا استفاده از داروها و هورمون‌ها شده و سرانجام با عمل جراحی، جهت حذف آلات تناسلی فعلی و ایجاد آلت تناسلی جنسی که بیمار باید بدان ملحق شود پایان می‌یابد.

تغییر جنسیت در زندگی بشر از اهمیت بالایی برخوردار است زیرا از یک طرف، در صورتی که اشتباهاً تشخیص داده شود، عواقب وخیم روانی و جسمی را در پی خواهد داشت و از طرف دیگر بر خلاف سایر درمان‌ها، ممکن است افرادی به صرف میل و خواهش اقدام به تغییر جنسیت نمایند که این مورد نیز پیامدهای بد شخصی و اجتماعی را به دنبال خواهد داشت.

فرآیند تغییر جنسیت اگرچه فی‌نفسه بسیار مشکل است و به دنبال خود مشکلات حقوقی بسیاری را نیز در پی خواهد داشت و بسیاری از حقوق و تکالیف قانونی افراد با تکیه بر جنسیت آنها وضع شده است، تغییر این جنسیت می‌تواند با تغییر بسیاری از حقوق قانونی و احکام شرعی و اسلامی همراه باشد. احکام ارثیه از جمله‌ی این احکامی است که با تغییر جنسیت دستخوش تغییر می‌گردد.

مواد و روش‌ها: این مقاله از نوع مروری بوده و تدوین آن از جستجوی کتابخانه‌ای و اینترنتی در کتب و مقالات و سایت‌های علمی مربوط استفاده شده است.

یافته‌ها: ملاک ارث فردی را که تغییر جنسیت داده از دو جنبه بررسی می‌کنند که در اصل مقاله به تفصیل به آن پرداخته ایم:

۱- ارث بردن فرد تغییر جنس داده از والدین خودش

۲- ارث بردن والدین تغییر جنس داده از فرزند خویش

پس ما با این سوال اساسی روبه‌رو می‌شویم:

* فردی که تغییر جنسیت داده، از والدین خود به چه سهمی ارث می‌برد، آیا جنسیت فعلی او ملاک است، یا جنسیت قبل از تغییر جنسیت؟ نیز پدر و مادری که تغییر جنسیت داده است، از فرزند خود به چه اندازه‌ای ارث می‌برد، آیا جنسیت فعلی او مورد نظر است یا جنسیت قبل از تغییر؟؟

همه فقیهان شیعه که به این مسأله توجه کرده‌اند، ملاک ارث در این موارد را جنسیت فعلی فرزندان می‌دانند. بنابراین، اگر شخصی پسر باشد و قبل از مرگ پدرش تغییر جنسیت دهد، مانند پسران ارث نمی‌برد، بلکه مانند دختر ارث می‌برد. به عبارت دیگر، پسر فعلی (دختر پس از تغییر جنسیت) دو برابر دختر فعلی (پسر پس از تغییر جنسیت) ارث می‌برد.

در مورد سهم الارث پدر و مادر تغییر جنسیت داده، از فرزند (میت) سه احتمال وجود دارد. احتمالی که قوی‌تر است، این است که رابطه وراثت بین «والدین و فرزند» قطع نمی‌شود. برای پدر در حال انعقاد نطفه دو سوم

است، هرچند بعداً تغییر جنسیت داده و به زن تبدیل شود و نیز برای مادر یک سوم است، هرچند تغییر جنسیت داده و به مرد تبدیل شود؛ چون میزان ارث پدر یا مادری که تغییر جنسیت داده، بر اساس «زمان انعقاد نطفه» است و این ملاک با تغییر جنسیت، تغییر نمی کند.

نتیجه گیری: آنچه از مجموع قوانین به نظر می رسد این است که ملاک حال افراد در زمان تعلق ارث یعنی فوت مورث است و هر جنسیتی که در آن زمان داشته است برای تقسیم ارث مورد توجه قرار می گیرد.

کلمات کلیدی: تغییر جنسیت، ارث، فقه و حقوق